

رئسانس دینی و سکولاریسم پنهان

www.ketab.ir

حمید پارسانیا

www.ketab.ir

پارسانیا، حمید، ۱۳۳۲ -

رسانس دینی و سکولاریسم بنیان / حمید پارسانیا.

قم: کتاب فردا، ۱۴۰۰.

۱۵۲ ص: ۱۴/۵×۲۱/۵ س.م.

۶۲-۵-۶۳۷۵-۶۰۰-۹۷۸

فیپا

دنیوی گرای

Secularism

الهیات غیر دینی

Secularization (Theology)

LB۲۷۴۷/۸ ۱۳۹۸

۲۱۱/۶

۷۶۳۸۹۸۳

سرشناسه:

عنوان و نام پدیدآور:

مشخصات نشر:

مشخصات ظاهری:

شابک:

وضعیت فهرست نویسی:

موضوع:

موضوع:

موضوع:

موضوع:

رده بندی کنگره:

رده بندی دیویی:

شماره کتابشناسی ملی:

رئسانس دینی و سکولاریسم پنهان

|                         |                                                                                 |
|-------------------------|---------------------------------------------------------------------------------|
| پدیدآورنده:             | حمید پارسانیا                                                                   |
| ناشر:                   | کتاب فردا                                                                       |
| چاپ اول:                | تابستان ۱۴۰۰                                                                    |
| شمارگان:                | ۵۵۰ نسخه                                                                        |
| شابک:                   | ۹۷۸-۶۰۰-۶۳۷۵-۶۲-۵                                                               |
| قیمت:                   | ۲۸۰,۰۰۰ ریال                                                                    |
| صفحه آرا:               | حسن ناصری                                                                       |
| طراح جلد:               | علی زیارانی                                                                     |
| لیتوگرافی، چاپ و صحافی: | مؤسسه بوستان کتاب                                                               |
| توزیع:                  | کتاب فردا؛ قم، میدان بسیج، خیابان ایرانی، کوچه ۴، پلاک ۲۱<br>تلفن: ۰۲۵-۳۷۷۴۶۹۹۲ |
|                         | صندوق پستی: ۳۷۱۵۵-۸۱۳۷                                                          |
| فروش اینترنتی:          | BookRoom.ir                                                                     |
|                         | پاتوق کتاب فردا                                                                 |
|                         | © کلیه حقوق مادی و معنوی اثر برای ناشر محفوظ است.                               |

## فهرست

|    |                                                          |
|----|----------------------------------------------------------|
| ۹  | مقدمه                                                    |
| ۱۳ | فصل اول: ابعاد پرمعرفتی و اجتماعی سکولاریسم              |
| ۱۵ | ۱. سکولاریسم و دشواری ترجمه آن به زبان های دینی          |
| ۱۷ | ۲. مبانی معرفتی و هستی شناختی دینی                       |
| ۱۹ | ۳. پیوند دین و زندگی اجتماعی در نگاه دینی                |
| ۲۰ | ۴. تفکیک عقل و دین و ظهور ایدئولوژیک سکولاریسم           |
| ۲۲ | ۵. زوال عقلانیت و چهره لیبرالیستی سکولاریسم              |
| ۲۵ | ۶. کوشش برای توجیه سکولاریستی دین                        |
| ۲۷ | ۷. حضور اسیرانه دین و علم در نظام سکولار                 |
| ۳۳ | ۸. نگاه ترجمه های سکولاریسم به مبانی و چهره های مختلف آن |
| ۳۵ | فصل دوم: ابعاد معنوی سکولاریسم                           |
| ۳۷ | ۱. ترجمه سکولاریسم                                       |
| ۳۸ | ۲. دشواری ترجمه                                          |

- ۳۹ ۳. سکولاریسم و معنویت
- ۳۹ ۴. صور معنویت و دین
- ۴۰ ۵. صدق و کذب علمی و عملی
- ۴۲ ۶. صور سکولاریسم
- ۴۳ ۷. تفاسیر سکولار دین
- ۴۴ ۸. معنویت کاذب
- ۴۵ ۹. زمینه‌ها و انگیزه‌ها
- ۴۵ ۱۰. سکولاریسم پنهان
- ۴۷ فصل سوم: فرایند تاریخی سکولاریسم
- ۴۹ ۱. بعد تاریخی سکولاریسم
- ۵۰ ۲. بعد تاریخی توجیه معنوی سکولاریسم عملی
- ۵۰ ۳. تفسیر دنیوی اندیشه‌های دینی
- ۵۱ ۴. مقاومت اجتماعی سکولاریسم و دیانت
- ۵۲ ۵. پست سکولاریسم
- ۵۲ ۶. هابرماس
- ۵۳ ۷. دین و مرجعیت عرف و علم ابزاری
- ۵۴ ۸. اسارت مدرن دیانت
- ۵۵ فصل چهارم: سکولاریسم در ایران
- ۵۷ ۱. پیشینه سکولاریسم عملی در ایران
- ۵۸ ۲. منورالفکری و سکولاریسم نظری
- ۵۸ ۳. نسل نخستین
- ۵۹ ۴. پهلوی و غلبه سکولاریسم در ایران
- ۶۰ ۵. عمیق‌ترین لایه تغییرات
- ۶۱ ۶. حرکت معنوی امام خمینی رحمته الله علیه

|     |                                                         |
|-----|---------------------------------------------------------|
| ۶۲  | ۷. ویژگی‌های حرکت معنوی امام <small>علیه السلام</small> |
| ۶۳  | ۸. بازتاب‌های معرفتی قیام پانزده خرداد                  |
| ۶۴  | ۹. انقلاب اسلامی ایران                                  |
| ۶۵  | ۱۰. حرکت تمدنی اسلام                                    |
| ۶۶  | ۱۱. از تفاسیر ایدئولوژیک تا قرائت‌های لیبرالیستی        |
| ۶۶  | ۱۲. اسلام امریکایی و اسلام ناب محمدی                    |
| ۶۷  | ۱۳. بعد تثوریک و سیاسی اسلام امریکایی                   |
| ۶۸  | ۱۴. ویژگی‌های معنویت سکولار و دین لیبرال                |
| ۶۹  | فصل پنجم: سکولاریسم و مدرنیته                           |
| ۷۱  | ۱. پرسش از مدرنیته                                      |
| ۷۴  | ۲. افول سکولاریسم                                       |
| ۷۵  | ۳. رویکرد تاریخی                                        |
| ۷۷  | ۴. هویت مدرنیته                                         |
| ۷۹  | ۵. سکولاریسم و دین                                      |
| ۸۳  | فصل ششم: عرصه‌ها و صور سکولاریسم                        |
| ۸۶  | ۱. فلسفه‌های مدرن                                       |
| ۸۸  | ۲. معرفت‌شناسی مدرن                                     |
| ۹۰  | ۳. اندیشه‌های سیاسی                                     |
| ۹۰  | ۴. عملکرد و مدارای اجتماعی                              |
| ۹۲  | ۵. دین و هستی‌قدسی                                      |
| ۹۵  | فصل هفتم: عرصه‌ها و صورت‌های دینی                       |
| ۹۷  | ۱. منطق داورى                                           |
| ۹۸  | ۲. هستی‌شناسی دینی                                      |
| ۱۰۰ | ۳. عقلانیت و علم                                        |

#### مقدمه

این اثر که در نه فصل تنظیم شده است در حقیقت مجموعه سه کار مستقل است که برای مسئله‌ای واحد، یعنی سکولاریزم، شکل گرفته است.

کار اول حاصل صحبتی است که در دانشگاه صنعتی شریف در اوایل دهه هفتاد تحت عنوان «مبانی معرفتی و چهره اجتماعی سکولاریزم» ارائه شد. نتیجه آن نشست برای نخستین بار در شماره اول کتاب نقد در سال ۱۳۷۵ چاپ شد. کار نخست فصل اول این اثر را تشکیل می‌دهد.

کار دوم تدوین بخشی از مطالب درسی است که تحت عنوان «چالش‌های معاصر جهان اسلام» مطرح شد. این درس برای نخستین بار و جهت طلاب سطح چهار رشته دانش معاصر مسلمین، در نیمه نخست دهه هشتاد تدریس می‌شد. تدوین مزبور برای نخستین بار در اثری مستقل تحت عنوان «سکولاریزم و معنویت» در سال ۱۳۸۵ توسط نشر و پژوهش معناگر چاپ شد.

«سکولاریزم و معنویت» از سه بخش اصلی تشکیل شده است:

بخش اول نظیر مطالبی است که در فصل نخست این اثر آمده است، یعنی بیشتر به لوازم مفهومی و معنایی سکولاریزم می‌پردازد. و با نظر به اقسام مختلف سکولاریزم و سکولاریزاسیون، به صورت‌بندی آنها می‌پردازد و به زمینه‌های پدید آمدن صور متفاوت آن اشاره می‌کند. این بخش تحت عنوان «ابعاد معنوی سکولاریزم» فصل دوم این اثر را تشکیل می‌دهد.

بخش دوم به فرایند تاریخی شکل‌گیری سکولاریزم در جهان غرب اشاره می‌کند، این بخش با عنوان «فرایند تاریخی سکولاریزم» فصل سوم این اثر است.

بخش سوم به سکولاریزاسیون و سکولاریزم در ایران می‌پردازد. این بخش تحت عنوان «سکولاریزم در ایران» فصل چهارم این اثر است. کار سوم حاصل نشستی است که در دانشگاه جمال بییدیچ شهر موستار کشور بوسنی و هرزگوین در سال ۲۰۰۷ برگزار شد. مطالب آن نشست نخستین بار در پگاه خوزه منتشر شده و اینک ۵ فصل اخیر این اثر، یعنی از فصل ششم تا نهم را شامل می‌شود.

فصل ششم با عنوان «عرصه‌ها و صور سکولاریزم» است. مطالب این فصل از نوع مطالب فصل اول و دوم است، که با نظم و صورتی جدید بیان شده و بیشتر بنیادها و لوازم معرفتی سکولاریزم را توضیح می‌دهد. فصل هفتم با عنوان «عرصه‌ها و صور دینی» است. این فصل به موازات فصل ششم، نگاه و رویکرد معنوی و دینی به عالم و آدم را صورت‌بندی کرده است و لوازم و پیامدهای معنوی و مسائل آن را تشریح می‌کند.

فصل هشتم با عنوان «تجدید حیات دینی» است. در این فصل از بازگشت مجدد دین به عرصه حیات بشری در پایان قرن بیستم، و از رنسانس دینی، سخن گفته می‌شود. رنسانس دینی، در قبال رنسانسی



است که در سده‌های پانزدهم و شانزدهم رخ داده است. رنسانس نخست، عبور از گذشته دینی در دوران مسیحیت، با عنوان بازگشت به یونان است. هرچند که در آنجا حقیقتاً بازگشت به یونان نیست، بلکه بازگشت به مسیری است که اساطیر یونانی در اعراض از نگاه توحیدی به عالم به سوی کثرت طی کرده بودند. رنسانس قرن پانزدهم و شانزدهم به شرحی که در کتاب هستی و هبوط بیان شده است به دنبال این است تا مانعی را که مسیحیت در این مسیر ایجاد کرده بود بردارد و اما تجدید حیات دینی در پایان قرن بیستم که با انقلاب اسلامی ایران در قلب جهان اسلام یعنی ایران رخ داد و احیاء مجدد حیات دینی پس از استقرار و بسط سکولاریزاسیون در جهان مدرن است.

در این فصل از فرصت‌ها و تهدیدهایی یاد می‌شود که برای رنسانس دینی در دوران معاصر وجود دارد و از مسائلی یاد می‌شود که نظام معنایی دینی در شرایط معاصر ناگزیر از پاسخ‌گویی به آنهاست.

فصل نهم فصل پایانی این اثر با عنوان «دین و مدرنیته در بوسنی و هرزگوین» است. این فصل برخی وجوه مشابهت و نیز مغایرت با فصل سوم دارد. فصل سوم به سکولاریزم در ایران می‌پرداخت؛ یعنی بسط و استقرار سکولاریزم در ایران و نیز فرایند مقاومت معنویت و دین را در قبال آن بیان می‌داشت و در فصل نهم به مدل عینی دیگری از مواجهه سکولاریزم و معنویت در بخشی دیگر از جهان اسلام یعنی در بوسنی و هرزگوین اشاره می‌شود و به حوادثی ارجاع می‌دهد که در این کشور شکل گرفته است.

فصل‌های نه‌گانه گرچه از نظامی منطقی برخوردارند لکن به دلیل اینکه حاصل جمع‌آوری سه کار و فعالیت علمی مستقل هستند، در برخی موارد دارای نوعی هم‌پوشانی هستند.